

2019 M. GEOGRAFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES VERTINIMO INSTRUKCIJA

Pagrindinė sesija

I d a l i s

Maksimalus įvertinimas – 25 taškai. 1–25 klausimo kiekvienas teisingas atsakymas vertinamas 1 tašku.

Klausimas	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Teisingas atsakymas	A	B	C	B	A	C	D	D	B	C	A	D

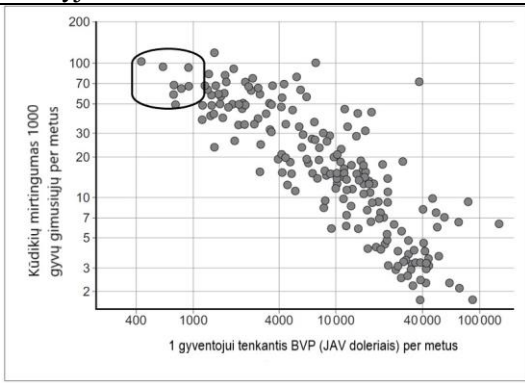
Klausimas	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Teisingas atsakymas	B	C	D	A	B	C	C	D	B	A	D	A	D

II d a l i s

Maksimalus įvertinimas – 75 taškai.

Toliau pateikiami II dalies klausimų atsakymai. Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų sinonimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
26		5	
1 *	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvoje gyventojų skaičius mažės. • Prognozuojama, kad padidės pagyvenusių žmonių skaičius. / Visuomenė senės. • Išliks tendencija, kad pagyvenusių moterų bus daugiau negu vyrų. • Mažės darbingo amžiaus žmonių. • Mažės vaikų / jaunimo. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas 2 išvadas. Už teisingai nurodytą 1 išvadą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<ul style="list-style-type: none"> • Trūks darbingo amžiaus žmonių. / Mažės darbo jėgos. • Į valstybės biudžetą bus surenkama mažiau mokesčių. • Ilginamas pensinis amžius. • Augs socialiai remtinų gyventojų skaičius. / Daugiau finansų reikės skirti senyvo amžiaus žmonių globai. • Didės mokesčių našta darbo jėgai. • Reikės keisti dalies infrastruktūros objektų paskirtį. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas 3 problemas. Už teisingai nurodytas 2 problemas. Už teisingai nurodytą 1 problemą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
27		7	
1 *	BVP – tai galutinė <u>prekių ir paslaugų</u> , sukurtų šalyje, rinkos <u>vertė</u> per tam tikrą laikotarpį / šalies ekonomikos išsivystymo lygio rodiklis.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Kuo didesnis šalies BVP 1 gyventojui, tuo mažesnis kūdikių mirtingumas. / Kuo mažesnis šalies BVP, tuo didesnis kūdikių mirtingumas. / Kūdikių	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	mirtingumą ir BVP dydį sieja neigiamos koreliacijos ryšys.		
3 *	Kuo didesnis šalies BVP, tuo: <ul style="list-style-type: none"> • daugiau lėšų skiriama sveikatos apsaugai, geresnė gimdyvių ir kūdikių medicininė priežiūra; • geresnės jų gyvenimo sąlygos ir mityba; • geriau užtikrinamas švaraus vandens tiekimas; • vykdomas skiepijimas nuo užkrečiamųjų ligų. 	2 1 0	Už teisingą ir išsamų paaiškinimą. (Turi būti atskirti medicininis ir socialinis aspektai.) Už vieną teisingą BVP ir kūdikių mirtingumo ryšio argumentą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	<ul style="list-style-type: none"> • Didelį BVP gali lemti didelis eksportas, tačiau pajamos už jį nėra skiriamos sveikatos apsaugai ir švietimui, o prioritetas teikiamas, pvz., ginklavimuisi. • Didelį BVP dažnai lemia išvystyta pramonė, bet dėl pramonės plėtros teršiama aplinka, o tai neigiamai veikia kūdikių mirtingumą. • BVP gali staiga sumažėti dėl stichinių nelaimių padarytos žalos, tačiau, nepaisant sunkumų, finansavimo prioritetas sveikatos apsaugai išlaikomas. • Neteisingas lėšų paskirstymas dėl korupcijos šalyje. 	2 1 0	Už nurodytus 2 veiksnius. Už nurodytą 1 veiksnių. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5		1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
28		16	
1	Pagal vyraujančią augaliją. Pagal klimatą.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 kriterijus. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Šiaurės pusrutulyje. <i>Paaiškinimas:</i> Šiaurės pusrutulyje, kur tinkamos sąlygos tundros zonai, yra daugiau sausumos negu Pietų pusrutulyje. / Pietų pusrutulio platumose, kur galėtų būti tundros zona, sausumą dengia Antarktidos ledynas. Todėl tundros zona yra tik siauruose Antarktidos žemyno pakrančių ruožuose.	2 1 0	Už teisingai nurodytą pusrutulį ir paaiškinimą. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Subantarktinis jūrinis. / Subantarktinės klimato juostos jūrinis tipas. / Jūrinis. • Antarktinis žemyninis. / Žemyninis. 	2 1 0	Už teisingai nurodytus klimato tipus. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	<ul style="list-style-type: none"> • Dauguma pasaulio dykumų yra tarp 15° iki 35° platumų Šiaurės ir Pietų pusrutuliuose. • Kai kurios dykumos (pvz., Atakamos) yra netoli pusiaujo. • Dauguma pasaulio dykumų yra abipus Šiaurės ir Pietų atogrąžų ratų. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytus 3 dykumų paplitimo aspektus. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<ul style="list-style-type: none"> Dykumos yra vakarinėse pakrantėse, kur teka šaltosios srovės. Dykumos apima didelę Pietvakarių Azijos regiono dalį. Kai kurios dykumos yra vidinėse žemynų dalyse. 		
5 *	Visus metus vyrauja aukšta oro temperatūra (25–27 °C). Kritulių iškrenta apie 1800–2000 mm per metus.	2 1 0	Už teisingai nurodytą oro temperatūrą ir kritulius. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta. (Paklaida +/- 300 mm)
6 *	<p><i>Poveikis.</i> Per pastaruosius šimtą metų žmogus naikina drėgnuosius pusiaujo miškus.</p> <p><i>Gamtiniai aspektai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Iškirtus mišką, dirvožemis nepasipildo maistingosiomis medžiagomis ir po kelerių metų tampa visai nederlingas. Kadangi medžių šaknys nesutvirtina dirvožemio, prasideda erozija. Didėja potvynių grėsmė. Dėl miškų kirtimo mažiau CO₂ sunaudojama fotosintezei, stiprėja šiltnamio efektas. Nyksta augalų ir gyvūnų rūšys. / Mažėja biologinė įvairovė. <p><i>Ekonominiai aspektai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Stiprios liūtys nuplauna į upes didelį kiekį molingųjų dalelių. Upės tampa drumzlinos, tai trukdo žuvininkystei, riboja upių vandens naudojimą buityje. Beveik visi drėgnieji pusiaujo miškai plyti neturtingose šalyse. Pajamos, gautos iš miškų plotų (mediena, žemės ūkio produkcija, naudingosios iškasenos, elektros energija), stiprina šių šalių ekonomiką, gerina žmonių gyvenimą. Įsisavinant miškų plotus, atsiranda daug darbo vietų, mažėja migracija į miestus, žmonėms atsiranda daugiau galimybių pagerinti gyvenimo sąlygas. 	5 4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytą žmogaus ūkinės veiklos daromą poveikį drėgniesiems pusiaujo miškams ir įvardytas po dvi šio poveikio gamtines ir ekonomines pasekmes. Už teisingai nurodytas 4 pozicijas. Už teisingai nurodytas 3 pozicijas. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
29		11	
1 *	Apdirbamosios pramonės šaka, perdirbanti neorganines ir organines žaliavas bei cheminių reakcijų būdu iš jų gaminanti įvairius produktus.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<ul style="list-style-type: none"> Buitinės chemijos gamyba. Mineralinių trąšų gamyba. Naftos ir dujų chemijos pramonė. Vaistų pramonė. Parfumerijos ir kosmetikos pramonė. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas 3 pozicijas. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<p><i>Vietinės</i> – vanduo, augalinės ir gyvulinės kilmės.</p> <p><i>Atvežtinės</i> – apatitai, nafta, gamtinė siera, gamtinės dujos, druskos, perdirbtos atliekos, fosforitai.</p>	2 1 0	Už teisingai nurodytas vietines ir atvežtines žaliavas. Už teisingą nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
4	<ul style="list-style-type: none"> • Kėdainiai. • Jonava. • Kaunas. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas 3 pozicijas. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	<ul style="list-style-type: none"> • Žemdirbystės rajonuose. • Arti didelių miestų. • Reikia energijos. • Daug vandens. • Finansinio kapitalo. • Aukštos mokslo bei techninės bazės. • Arti žaliavos gavybos vietų. • Išplėtojama patogi transporto logistika. • Reikalingi kvalifikuoti darbuotojai. 	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 pramonės išdėstymo veiksnius. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
30		9	
1 *	<ul style="list-style-type: none"> • Miestas yra rajono pietvakariuose / rajono centre. • Miestą kerta geležinkelis ir krašto keliai. • Netoli yra svarbių turizmo objektų. • Aplinkui yra derlingos užliejamosios pievos. • Per miestą teka Šyšos upė, kurioje yra mažųjų laivų uostas. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytus 3 geografinės padėties ypatumus. Už teisingai nurodytus 2 geografinės padėties ypatumus. Už teisingai nurodytą 1 geografinės padėties ypatumą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2	Į šiaurės vakarus.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<i>Durpės</i> – susidaro iš <u>pelkių augalijos liekanų</u> , kurios <u>nevisai mineralizavosi</u> dėl vandens pertekliaus ir deguonies trūkumo.	2 1 0	Už teisingą, išsamų, paaiškinimą. Už teisingą, tačiau neišsamų atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	<ul style="list-style-type: none"> • Nemuno žemupyje būdingi žiemos ir pavasario potvyniai, kurių metu užliejami dideli sausumos plotai, apsemiami keliai ir gyvenvietės. • Būdingi įmirkę dirvožemiai, tai riboja žemės ūkio plėtrą. • Nemunas naudojamas vandens transportui. • Plėtojamas vandens turizmas. • Verčiamasi žvejyba. 	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 teiginius. Už teisingai nurodytą 1 teiginį. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	<ul style="list-style-type: none"> • Apsauginių pylimų įrengimas. • Nutekamųjų kanalų įrengimas. • Estakados pastatymas. • Smėlio maišų naudojimas užtvarams. 	1 0	Už teisingai nurodytą priemonę. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
31		14	
1	Nuo 170 iki 300 milijonųjų dalių (diapazonas 130 milijonųjų dalių). <i>Galima 10 ppm paklaida.</i>	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<ul style="list-style-type: none"> • Nuo 1960 m. CO₂ koncentracija <u>didėja</u> sparčiau negu iki 1960 m. • Nuo 1880 m. iki 2017 m. CO₂ koncentracija <u>padidėjo</u> 115 milijonųjų dalių (nuo 290 iki 405). • Per nagrinėjamąjį laikotarpį CO₂ koncentracija <u>didėjo</u> vidutiniškai po 0,8 milijonųjų dalių per metus. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas 2 išvadas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	Dėl iškastinio kuro deginimo. / Dėl energetikos ir pramonės plėtros. / Dėl industrializacijos. / Dėl transporto plėtros.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
4 *	<p>CO₂ sukelia šiltnamio efektą (reiškinį) atmosferoje. / CO₂ molekulės Žemės paviršiaus spinduliuojamą šilumą sugeria ir dalį jos išspinduliuoja atgal Žemės paviršiaus link.</p> <p><i>Dujos:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vandens garai, • metanas (CH₄); • azoto suboksidas (N₂O); • azoto monoksidas (NO); • ozonas (O₃); • sieros heksafluoridas ir kitos fluorintos dujos, freonai. 	3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytas 3 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas 2 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą 1 poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>
5 *	Kyla globali oro temperatūra. / Šiltėja klimatas.	1 0	<p>Už teisingą atsakymą.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>
6 *	<p><i>Tarptautinis lygmuo:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarptautinių susitarimų dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimo įgyvendinimas (pvz., Kioto, Paryžiaus susitarimų). • Išmetamųjų teršalų apmokestinimas. • Teršalų surinkimas, saugojimas ir perdirbimas. • Techninė ir finansinė pagalba besivystančioms šalims plėtojant atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą. • Spartesni esamų nebrangių, bet ekologiškų technologijų tarptautiniai mainai. • Atogrąžų miškų apsauga ir tvarus naudojimas. • Naujų mažai anglies junginių išskiriančių technologijų sukūrimas ir įdiegimas visame pasaulyje. <p><i>Valstybės (nacionalinis) lygmuo:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Šiltnamio efektą stiprinančių dujų ir kitų išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas. • Iškastinio kuro keitimas atsinaujinančiais energijos ištekliais (vėjo, Saulės, vandens). • Visuomenės švietimas apie ekologišką gyvenimo būdą. • Energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonėje, žemės ūkyje ir kitose ūkio šakose. • Miškų apsauga ir tvarus naudojimas. • Elektra varomo transporto plėtra. <p><i>Namų ūkio (asmeninis) lygmuo:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Buitinių atliekų rūšiavimas ir atidavimas perdirbti. • Naudojimas visuomeniniu transportu. • Energijos taupymas (taupiai energiją vartojančių buitinių prietaisų pasirinkimas). • Organinių atliekų kompostavimas. • Pakartotinis popieriaus spausdinimui naudojimas. / Medžių sodinimas. • Tinkamas būsto apšiltinimas. • Elektromobilių naudojimas. / Ekologiškas vairavimas. 	6 5 4 3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytus po du priemonių pavyzdžius.</p> <p>Už teisingai nurodytas 5 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas 4 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas 3 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas 2 pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą 1 poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
32		13	
1	<ul style="list-style-type: none"> • Nepriklausomos valstybės. • Priklausiniai. / Priklausančios teritorijos. • Neapibrėžto statuso teritorijos. 	2 1 0	Už teisingai nurodytus žemėlapiu subjektus. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<p><i>I etapas (1815–1914 m.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Įsivyravo didelės imperijos (britų, prancūzų, danų, Austrijos-Vengrijos, Rusijos, Osmanų). • Belgija, Rumunija, Bulgarija, Serbija, Norvegija, Graikija tapo nepriklausomos. • Susivienijo Vokietijos žemės. • Susivienijo Italijos žemės. <p><i>II etapas (1914–1945 m.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuva, Latvija, Estija ir Islandija tapo nepriklausomos. • Vietoje Rusijos imperijos susikūrė Sovietų Sąjunga. • Po Pirmojo pasaulinio karo suiro Austrijos ir Osmanų imperijos – vietoje jų susikūrė kelios nepriklausomos valstybės (Austrija, Čekoslovakija, Vengrija, Jugoslavija). <p><i>III etapas (1945–1989 m.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pralaimėjusi Vokietija prarado daug teritorijų; jos atiteko Lenkijai ir Sovietų Sąjungai. • Vokietija buvo padalyta į dvi valstybes. • Lietuva, Latvija, Estija prarado nepriklausomybę. <p><i>IV etapas (1990 m. iki dabar)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Suiro Sovietų Sąjunga, jos teritorijoje atsirado 15 nepriklausomų valstybių (tarp jų – Latvija, Estija ir Lietuva). • Jugoslavija suiro į 7 valstybes. • Į dvi šalis skilo Čekoslovakija. • Susivienijo Vakarų ir Rytų Vokietija. • Susikūrė naujos valstybės: Juodkalnija, Kosovas. 	8 7 6 5 4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytus kiekvieno etapo esminius pokyčius. Už teisingai nurodytas 7 pozicijas. Už teisingai nurodytas 6 pozicijas. Už teisingai nurodytas 5 pozicijas. Už teisingai nurodytas 4 pozicijas. Už teisingai nurodytas 3 pozicijas. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<ul style="list-style-type: none"> • Karai. • Režimų žlugimas. • Politinių, karinių ir ekonominių galių persiskirstymas pasaulyje. • Tautų ir valstybių vienijimasis. / Globalizacija. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytus 3 žemėlapiu kaitą lemiančius veiksnius. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.